

1975: Een Koninklijke onderscheiding voor Leen 't Hart

Koninklijke onderscheidingen, uitgereikt tijdens een bijeenkomst op 28 april 1975, om 20.30 uur, in de grote zaal van het gemeenschapscentrum Dorps huis Moerkapelle.

Toespraak van burgemeester I.J.P. Keijzer

Ik richt mij tot u, mijnheer 't Hart, als ik ga stellen dat u sinds uw wonen in deze gemeente hier bent - en u staat me toe, dat ik met op een ietwat ongebruikelijke manier uitdruk - 'komen aanwaaien', omdat alles, wat u zocht, u alleen maar in Moerkapelle vond, wat betreft uw huiselijke omstandigheden. En uw verdiensten mogen dan, door uw directe belangstelling en betrokkenheid, zij het wat zijdelings, van bijvoorbeeld de Streekmuziekschool Centrum Zuid-Holland (Zoetermeer en omgeving), veel meer zijn terug te vinden in al datgene wat uw werk - ik zou haast ook bij u kunnen en mogen spreken van: uw ambt - betreft. U staat mij toe, dat ik het eigenlijk heel simpel kan zeggen met die tekst van Dr. Rijnsdorp, die hij schreef voor een gemeentelied van Benthuizen, ontleend aan het carillon bij het gemeentehuis. Dr. Rijnsdorp schrijft dan:

Carillon, carillon, Luister, hoe het hier begon.

Dat zou ik ook van de heer 't Hart kunnen zeggen, want de ouderlijke wens, dat u de chemisch-analistische kant uitging, kon wel worden vergeten. Leendert 't Hart had zijn hart verpand aan de muziek en dat zou het worden. Heel die goede bedoelingen van thuis zijn anders ontwikkeld. En nu kunt U overzien. U kunt het 't carillon nazeggen als het klinkt:

Tinkelding, tinkelding, Hoor nu hoe het verder ging.

Dat ging van een benoeming tot organist in 1938 te Delft en een orgeldiploma in 1941 en een benoeming tot carillonneur van de gemeente Delft in 1943 naar een internationaal beiaardconcours in 1949 te Rotterdam. Ik zeg dat niet, om uw geheugen op te frissen, maar als ik alle jaartallen, alle feiten, alle gegevens van uw 'tournee', zoals ik het zou willen zeggen, ga noemen, dan zijn dat nogal wat jaartallen. Het is een geschiedenisboekje op zich. Het feit alleen, dat mevrouw wethouder Klein namens het stadsbestuur van Delft hier aanwezig is, moge het bewijs voor u zijn, mijnheer 't Hart, dat zij volgaarne in uw huldinging deelt. En als ik dat verder vertel, dan is het zo, dat u uw werkzaamheden en capaciteiten niet alleen beperkte tot hetgeen zich in steden van dit land manifesteerde; u trok er ook de landsgrenzen mee over. U werd onze muzikale ambassadeur en ging naar Brazilië, naar Curaçao, de Verenigde Staten van Noord-Amerika, Zweden, Italië, Canada, Zwitserland, Denemarken. En af en toe bleef u dicht bij huis en ging u niet verder dan België. En dan zegt dr Rijnsdorp:

Bellenspel, bellenspel. Wat vertelt het heden wel?

Dat heden vertelt dan, dat u, die gelijk met onze Vorstin jarig bent en ons dus overmorgen allemaal op de koffie kunt verwachten als u 55 wordt, het toch wel bijzonder fijn mag vinden dat we u vanavond, temidden van zo velen, van wie ik zou willen noemen de vertegenwoordiger van het stadsbestuur van Rotterdam, de heer van Gorkom, en de Kabinetschef van de stad Leiden, de heer de Jong, als we uw verdiensten als stadsbeiaardier van Rotterdam en Leiden daarbij tevens willen noemen. Dat is het mijnheer 't Hart, wat ons zoveel genoegen, zoveel vreugde verschaft; dat u in staat was met uw spel het rumoer van de stad te laten opvrolijken door klanken, waarvan de passant gezegd moet hebben: 'Stil, Hoor eens, ze spelen!' En men wist daarbij niet, dat daar Leendert 't Hart achter zat. Men hoorde klanken tot zich komen; klanken van vreugde, van herkenning, van vroeger van school misschien of uit tijden van rouw, overdenking en herdenking, van bezinning. Zo heeft u uw werk gedaan. U heeft een stuk geestelijke arbeid verricht, waarvoor onze totale gemeenschap, ons land, u wil bedanken. Het was niet alleen zo dat u nu, omdat het acht keer per week naar boven en weer naar beneden (en dat laatste gaat nog wel). Dat gaat iemand niet in de koude kleren zitten. Maar och, misschien veel beter nog, dat nu de tijd aanbreekt, dat u boeken kunt gaan schrijven en aan ander werk kunt gaan denken, om dit vooral zo nuttige werk toch voort te zetten. Dat u zich nu veel meer dan voorheen kan wijden aan het componeren, aan het instrueren van leerlingen van de Beiaardschool van Amersfoort, waar ze van zoveel windstreken van uw begaafdheden willen profiteren, om het zozeer begeerde diploma van beiaardier te verwerven.

U hebt heel veel werk gedaan. U hebt in Nederland zo rond 7000 concerten gegeven; kunt u nagaan, wat voor karwei het voor ons moet zijn geweest om dit allemaal te tellen. Rond 500 concerten in het buitenland. Men zou bijna wensen een keer uw koffertje te hebben mogen dragen. U bent met de reizende beiaard veel op pad. Ook volgende week, indien ik juist ben geïnformeerd, in Ridderkerk, om de klanken aan den volke over te brengen. De Stad Rotterdam begiftigde u al met de 'Penning van de Maze'. Het is in dat verband, dat we zo in vogelvlucht uw hele carrière, uw hele functioneren voor ons land, willen zien. Het carillon, iets typisch Nederlands, uit te dragen en aan land en volk en vele natiën door te geven. Rijnsdorp zegt dan boven het laatste couplet: Klankenstrooier, klankenstrooier. Kan het beter? Kan 't nog mooier?

En dan zeg ik: de toekomst heeft de gaven in zich om van uw capaciteiten, naar we hopen, nog zeer veel te mogen ervaren. De verantwoordelijkheid van de bestuurderen heeft met zich gebracht, dat op het ogenblik van het binnenkort 55 jaar worden en u, naar we van ganser harte hopen, nog tot zoveel dingen in staat bent en dat wensen we oprecht, dat

het mij een eer en een genoegen is te zeggen, dat Hare Majesteit de Koningin u bij Koninklijk Besluit van 27 maart 1975 heeft benoemd tot Ridder in de orde van Oranje Nassau. Ik wil, nadat ik de andere heren genoemd en toegesproken heb, mijnheer 't Hart, tot uitreiking van uw onderscheiding overgaan.
[...]

[Toespraakje tot postbode en tot wethouder]

Telegrammen en brieven

Terwijl U thans een verfrissing wordt aangeboden, kan ik nog mededelen, dat er een telegram is ontvangen, gericht aan het Dorpshuis, maar het is van bestuur en medewerkers, die Leen 't Hart huldigen voor zijn jarenlang artistiek werk op torenhoog niveau. Zij wensen hem nog talrijke jaren toe van rustiger, maar even kunstzinnige, aard. Het is afkomstig uit Amsterdam. Voorts een telegram van de heer Van den Broek uit Mechelen (België). De Koninklijke Beiaardschool te Mechelen sluit zich gaarne aan bij de huldiging van de heer Leen 't Hart, wenst de feesteling nog vele jaren van goede gezondheid en geluk, verwacht van zijn hand nog menig mooie beiaardcompositie. Een brief van de heer Bakker uit Nijkerk en een brief die aan mij gericht was en dan mag ik hem openen. Dan lees ik een pracht van een verhaal op zijn Belgisch: Beste collega Leen ... enz. Nu zou het gewoon de moeite waard zijn de warme genegenheidsgevoelens, die ik hierin vertolkt meen te zien, aan u voor te lezen, doch dan overschrijd ik de twee minuten en ik dacht dan ook, mijnheer 't Hart, verstandiger te doen u de 'ingekomen stukken' ter hand te stellen en u mag de aan mij gerichte brief ook lezen. Te zijner tijd krijg ik er wel een fotokopie van terug.
[...]

Ds. Kreuzen uit Delft

Mij is bekend dat de predikant van de Kerk in Delft, alwaar de heer 't Hart organist is, ook naar hier is gekomen en via de contacten van de Commissie van beheer van de Gereformeerde Kerk is mij bekend, dat ds Kreuzen het woord wil voeren. Dominee, mag ik u daarvoor dan als eerste de gelegenheid geven?
'Mijnheer de burgemeester, mag ik u allereerst hartelijk danken en in u het gemeentebestuur, dat u ons hebt willen uitnodigen op deze avond en ons ook de gelegenheid geeft iets te zeggen. Dat gaat niet van de tijd af.
Het tweede is: U hebt ons voorgehouden dat we allen, die in hoogheid zijn gezeten, moeten eren. Ik kan eerlijk bekennen, dat ik altijd nederig onder onze organist, Leen 't Hart, zit; altijd met eerbied naar hem opkijk met angst in het hart. Want als ik ooit iets verkeerd doe of van de liturgie afwijk, dan heeft dat onmiddellijk werkstaking tot gevolg. Dan komt er niets! En als ik niet reageer, komt er uit verre hoogte een stem, die zegt, wat wel moet. Wij zijn blij dat we hier mogen zijn en ik wil u allen, al ken ik u niet, gelukwensen met uw Koninklijke onderscheiding. De heer 't Hart wel heel in het bijzonder.
Vanavond zeg ik plechtig: mijnheer 't Hart. Doorgaans zeg ik iets anders. Ik zou er bij willen voegen, dat we ons allemaal een beetje gevleid willen gevoelen door deze onderscheiding, want hoe je het ook keert of wendt, het begin van de muzikale carrière van broeder 't Hart - dat kan ik ook zeggen als kerkmens, en ik heb begrepen, dat ik het ook hier kan zeggen - dat is inderdaad in de Kerk als hulporganist van de Oosterkerk begonnen. En u had het over een carrière; hij heeft het gebracht tot chef-organist. Dat is de hoogste functie die bereikbaar is.
Ik zou nog iets kunnen zeggen, en ik wil dat graag doen. Ik kan het ook prachtig zeggen, omdat ik de beide andere heren niet ken. Ik moet u tot mijn spijt bekennen - ik ben Gereformeerd predikant - dat dit een bijzonder 'kettens en remonstrants lintje' is, want dit lintje is niet uit genade maar uit verdienste gegeven. In dat opzicht is het jammer dat hij het heeft, maar dat neemt niet weg, dat we het hem van harte gunnen.
Deze gelukwens mag ik overbrengen - en nu ga ik me aan die twee minuten houden - namens de Kerk van Delft, de Kerkeraad van Delft, de Commissie van beheer van Delft en (ik zeg het met een extra warm tintje) het zal nog wel het meest aanspreken, 't Hart, het meest namens de Westerparochie, die altijd de eer en het genoegen heeft u als organist te hebben. Ik kan u dit zeggen, ik heb in den lande in veel kerken gepreekt, maar u vindt nergens iemand, die op een dergelijke wijze de gemeentezang begeleidt als de heer 't Hart. Dat is niet alleen onze overtuiging, maar die van vele musici, die ik in het land ken. Van harte gelukgewens en goede en gezegende jaren!
[...]

De heer de Jong uit Leiden

Het Kabinet van de burgemeester van Leiden, vertegenwoordigd door de heer de Jong, zou gaarne de gelegenheid krijgen om een attentie aan de heer 't Hart aan te bieden.
'Burgemeester, dank u, dat ik hier een enkel woord mag zeggen namens het gemeentebestuur van Leiden. Mijn bijzonder hartelijke gelukwensen aan u, mijnheer 't Hart. We hebben bijzonder van uw spel genoten en we hebben geprofiteerd van uw gaven in Leiden. Als ik een enkel ding naar voren mag halen, dan zou ik willen noemen de restauratie van het Leidse carillon. U weet, dat was na de oorlog echt niet perfect gemaakt. Nou wel aan, u hebt in een drietal bladzijden met volzinnen, die alleen een vakman maakt en kan verstaan - een leek als ik kon er althans niets van verstaan - maar in ieder geval in scherpe volzinnen aangegeven, wat er moest gebeuren en het carillon is nu zodanig geworden dat ik dacht, dat we daar met z'n allen zeer tevreden over kunnen zijn. U hebt dan ook vaak uw klanken laten beieren over onze stad. Dat was in veel variaties: Nederlandse liederen, het Wilhelmus, dan weer eens een geheel ander genre, studentenliederen, het Io Vivat, dan weer - en het is me eigenlijk in fluisterende zin verteld - zoudt u ook een liedeken hebben gespeeld van een Belg en dat zou ergens gaan in de richting van een klein paterke, dat verliefd zou zijn en dat over de schutting heel stiekempjes naar een meisje keek. Nou, wel aan, dat liet u ons allemaal horen en we hebben ervan genoten.

Ik mag dan, de tijd in acht nemend, tot slot, omdat u helaas ook van Leiden afscheid gaat nemen, een kleinigheid namens het college aan u aanbieden. Het college dacht, dat het vanavond een goede moment zou zijn om nog even te onderstrepen, hoezeer de band met Leiden aanwezig is. Datgene, wat ik u mag geven, bestaat hieruit, dat het iets is waaruit u iets kunt schenken en waaruit u iets kunt drinken. Welaan, dat mag u misschien in gedachten nog terugbrengen tot Leiden straks en dat kan u mogelijk nog inspireren bij de tijd, die u nog wijdt aan de Muze.'

[...]

de heer Y. Höweler, Nederlandse Klokkenspel Vereniging

'Mijnheer de burgemeester, ik zou graag gebruik willen maken van de minuten, die nog resterend zijn van de vorige sprekers.

Geachte mevrouw 't Hart, Ridder 't Hart, gelukkig is de man, die niet voor één gat te vangen is. Gelukkig hij, wiens liefhebberij zich ontwikkelde tot zijn vak en gelukkig temeer, wanneer dit vak zoveel uiteenlopende en boeiende facetten heeft, dat men onder alle omstandigheden wel iets vindt, dat om nadere bestudering of uitwerking vraagt. Gelukkig is hij, die het vermogen bezit in een dergelijk boeiend beroep verder te zien dan z'n eigen kleine kringetje, die naast een zekere specialisatie ook nog oog heeft voor hetgeen om hem heen gebeurt en daarenboven de capaciteiten bezit, actief te zijn in de wijde kring van vakgenoten. Zo'n vak, als men dat althans zo wil noemen, is de muziek. Muziek heeft geen grenzen; noch horizontaal, noch verticaal. Muziek wordt over geheel de wereld uitgegoten via concertzalen en via de aether. Soms neemt dat vormen aan als van een lawine, wanneer het stampend pompgeweld wordt uitgezonden. Dan weer als van een lieflijk stroompje, veroorzaakt door de rinkelende van een spinet, of van een beiaard, in de stad bruisend. Die beiaard is een fantastisch instrument. Kom je ermee in nader contact, dan eist hij je op, in wat voor manier dan ook. Als musicus, als amateur, als luisteraar of componist, of als bewerker en improvisator, als leraar en mentor, als klokkengieter of als adviseur, als organisator, als propagandist of als ... noemt u maar op. Het aantal initiatieven dat rond de beiaard mogelijk is, biedt een ongekend palet van schakeringen. Bij veel beiaardiers ontmoet men de combinatie van tal van interesses, maar aan weinigen is het gegeven, zich dermate te kunnen uitleven in het muziekinstrument, dat zozeer hun liefde heeft en die over meer dan voldoende energie beschikken, al deze liefde over te dragen aan anderen.

Zo'n man was en is Leendert 't Hart, die ik een kleine twintig jaar geleden voor het eerst mocht ontmoeten. Mijn bewondering voor al hetgeen hij verrichtte, heb ik nooit onder stoelen of banken gestoken. Waardering had ik voor zijn werk voor de Nederlandse Klokkenspel Vereniging, waarvan hij het merendeel der beiaardiers heeft opgeleid. Door zijn activiteiten was hij destijds lid van onze adviescommissie, als leraar en aanbinger van velen van zijn leerlingen tot lid van onze vereniging. Zijn pupillen leerde hij niet alleen de kunst van het vak, het spelen, hij maakte ze ook beiaardrijp. Hij wist hen veelal tot een zeker fanatisme te brengen. Slechts weinigen van hen hebben de beiaard later in de steek gelaten. Hij wist hen een eigen Nederlandse wijze van spelen bij te brengen; strak en toch gevoelig van interpretatie. Ook daardoor wist hij de Nederlandse Beiaardschool te doen uitgroeien tot een instrument van internationale reputatie. Dat ziet en hoort men niet alleen in Amersfoort, maar ook in de vele landen, die ik heb mogen bereizen.

De naam van 'Leen' is even bekend in Europa als in Amerika en Australië. De kleine beiaardierswereld en met name de Nederlandse Klokkenspel Vereniging is bijzonder erkentelijk voor al hetgeen 't Hart tot stand heeft gebracht en ze verheugt zich op een nauwere samenwerking, nu het vijfentwintigjarig bestaan van de School in zicht komt en wij samen de voorbereidingen treffen, bij die gelegenheid, een internationaal beiaardcongres in ons land aan al de beiaardminnenden aan te bieden.

Wij achten Leendert 't Hart een bevoorrecht man, omdat hij ondanks zijn verminderde gezondheid veel van zijn werkzaamheden nog kan continueren, zoals zijn speurderswerk naar oudere composities, die voor het hoogste instrument gearrangeerd kunnen worden; de oude beiaardwerken, verscholen als ze liggen onder bibliotheekstof, zijn leiding geven aan jonge beiaardiers in binnen- en buitenland. Het is niet voor niets, dat overmorgen op Koninginnedag deze feestdag zal worden ingeluid met beiaardspel van Leendert 't Hart. Wij zijn ervan overtuigd, dat hij nog veel voor de bloei van de beiaard zal kunnen bijdragen.

Gelukkig is de man, die niet voor één gat te vangen is. Het ga hem goed!

[..]

Antwoord van Leen 't Hart

'Mijnheer de burgemeester, dames en heren,

Burgemeester, allereerst hartelijk dank voor uw schone woorden. Ik kan het niet zo mooi als u het deed, maar mijn eerste verzoek is, of u Hare Majesteit mijn hartelijke dank wilt overbrengen voor de mij verleende onderscheiding. Ik voel me hier in Moerkapelle bijzonder thuis, en ik vind het fijn, dat u onze burgemeester bent. Daarmee wil ik niets ten nadele zeggen van 'mijn andere bazen', de burgemeesters van Amersfoort, Rotterdam, Delft en Leiden, die me even na staan en ook mijn oud-burgemeester van Amersfoort, voorzitter van het Stichtingsbestuur. U, dames en heren, zult wellicht benieuwd zijn, hoe zoiets nu gaat.

Ongeveer een maand geleden belde de gemeentesecretaris op met de mededeling, dat er nog een bezoek moest worden afgelegd en of ik, laten we zeggen, de 28e april 's avonds thuis zou zijn om de burgemeester op de koffie te ontvangen of iets in die geest. Ik antwoordde toen: Ja eh mijn laatste leerling gaat zo kwart voor acht weg en ik ben voor negenen thuis. 'Oh dat is goed.' Ik zat vanavond om tien minuten voor acht nog in Amersfoort op de Beiaardschool. Mijn vrouw in alle staten. 'Ben je nog daar? Ben je nog niet weg? Je moet om half negen op het stadhuis komen.' 'Op het stadhuis komen?' Nog geen erg. Kortom, ik ging tegen acht uur weg en was - ik kan het nu wel hardop zeggen - om 8.35 hier. 'k Heb harder gereden dan 100 km. Dat zegt u niets? Ik was gewoon nieuwsgierig en dacht: wat voor mok koffie wordt dat? Maar enfin ...

Mijn vak, mijn hobby, is een bijzondere. Ik ben daar heilig van overtuigd. Het is het mooiste vak, dat je hebben kunt. Een beiaardier is niet alleen een man, die hoog in de toren muziek maakt tot vreugde en soms tot verdriet aan anderen, maar die daarbij toch een sociale functie heeft. Hij bepaalt de sfeer in een stad, is blij met de blijen en bedroefd met de bedroefden. Het is een beroep dat je misschien niet je hele leven kunt uitoefenen - er zijn er wel, die de 65-jarige leeftijd halen, maar ik heb waarschijnlijk iets te veel gespeeld en moest het wat kalmer gaan aandoen - maar de andere kant ervan is dat ik kan blijven opleiden, schrijven en een heleboel dingen meer. Ik weet niet, of ik langer dan twee minuten mag praten en ik ga nu mijn aantekeningen volgen.

Ik ben verheugd dat ik hier zoveel bekenden zie zitten. Ik geloof niet dat ze 't in de gaten heeft, maar mijn schoonmoeder hoort niet zo goed meer en ondanks haar negentig jaren zit ze hier ook. Ik ben bijzonder blij, dat u er bent, Oma.

Ds Kreuzen, we spreken elkaar nog wel, maar in ieder geval bedankt!

Mijnheer Höweler, hartelijk dank voor de fijne woorden en we gaan voor het 25-jarig bestaan van de School in Amersfoort en voor het Internationaal Congres in Amersfoort in 1978 hard aan het werk. Dat zijn congressen, die namelijk eens in de 4 à 5 jaar worden gehouden. Dit jaar was het in Boulogne (Frankrijk) en we planden een dergelijk congres in 1978 in Amersfoort, dus in ons eigen land. Dat zijn allemaal activiteiten, die we gezamenlijk kunnen ontplooiën. Ik hoop dat ik nog heel lang deze onderscheiding waardig mag dragen. Dat ik de 100 km-snelheid overschreden heb, mag voortaan ook niet meer. Ik heb mij voortaan nauwkeuriger te houden aan de voorschriften op verkeersgebied.

Velen van de aanwezigen ken ik niet persoonlijk. Ik ben weliswaar een Moerkapellenaar, maar iemand die drie dagen van de week niet in Moerkapelle is, en ook vanaf 12 juni a.s. tot 22 augustus 1975 in het buitenland zal zijn. De zomermaanden zijn we hier weinig, doch in de wintermaanden vinden we het hier bijzonder gezellig.

Ik dank u.'

[...]

Burgemeester sluit af

Mijnheer 't Hart, u hoopt overmorgen 55 jaar te worden. Ook daarmee onze gelukwensen. Ik hoop dat u nog, zoals u dat zelf verlangt, nog vele jaren uw onderscheiding mag dragen. Amersfoort, Leiden, Rotterdam en Delft hebben een carillon; nu zonder 't Hart. Moerkapelle heeft een 't Hart zonder carillon. Maar ik dacht wel, dat er misschien nog eens een mogelijkheid was, dat er een rijdend beiaardconcert in Moerkapelle gegeven wordt. Ik vraag u nu niets, maar verlang wel wat, waardoor we van dichtbij eens van uw gaven kennis kunnen nemen. Gewoon om eens te laten overkomen, wat zo fijn is, wat u met hart en ziel bedoelt in de muziek en dat over anderen uit te strooien!

[Tekst uit het archief van Leen 't Hart. Transcriptie van de bandrecorder door de gemeente Moerkapelle.]

Leen 't Hart mocht tegen zijn buitenlandse vrienden graag zeggen: I am a knight and my wife Mary is my Nightmare.